

ЦАРЯТ ДАВА - ПЪДАРЯТ НЕ ДАВА!

КОГАТО ЗАКОНОВИТЕ РАМКИ СЕ УСЛОЖНЯВАТ ОТ БЮРОКРАЦИЯ

адв. Светослав **Йорданов**
Адвокатско дружество
"Тосков и Йорданов"

адв. Иван **Тосков**
Адвокатско дружество
"Тосков и Йорданов"

Модернизирането на българската икономика и развитието на търговския оборот, достъпът на българските търговци до пазарите на развитите държави, навлизането на чуждестранни инвестиции в България, все по-често предполагат възникване на отношения с международен елемент. На свой ред те са свързани с представяне и използване на редица публични документи, като пълномощни и договори с нотариална заверка на подписите, съдебни актове, официални удостоверителни документи, издадени от държавни органи, в рамките на тяхната компетентност и др., изготвени в чужбина. За да могат да произведат действие на територията на Република България, такива документи следва да са представени в предвидената от закона форма. Към настоящия момент, действащото законодателство предвижда няколко възможни подхода за това.

Легализиране на документи

На първо място, това е общорпиевата процедура по легализиране (удостоверяване) на публичния документ, която включва заверка от Министерството на външните работи на издаващата държава и последващото им легализиране от българско консулско или дипломатическо представителство. Като цяло, тези процедури са доста бюрократични и бавни и тяхното приложно поле все повече се стеснява през последните години.

Участниците в оборота обикновено не разполагат с необходимия ресурс от време, за провеждането на тези процедури, а освен това същите са съпътствани от не малки по размер разходи.

Удостоверение Apostille

На следващо място, публичен документ може надлежно да бъде използван, след снабдя-

ването му с удостоверение Apostille, съгласно разпоредбите на Конвенцията за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове (Хагска конвенция), която е в сила за Република България от 11.05.2001 г. Тази процедура предвижда един облекчен ред за представяне на чуждестранен публичен документ и се изразява в поставяне върху документа или в приложение към него, на удостоверение по образец, съдържащ се в конвенцията, което съдържа информацията относно вида на документа, неговия издател и момента на издаването му. Снабдяването с Apostille на публичния документ го освобождава от понататъшни процедури по заверка и легализация. Единственото условие е държавата издател на документа също да е страна по Хагската конвенция.

Двустранни договори за правна помощ

На трето място, избягването на процедурите по легализиране на публични документи може да се постигне чрез прилагане на двустранни договори за правна помощ, по които Република България е страна и които изрично предвиждат облекчен ред за признаване на чуждестранен публичен документ. В повечето случаи сключените договори за правна помощ дори предвиждат по-облекчен ред, в сравнение с този, съдържащ се в Хагската конвенция, като в тези случаи договорът се прилага преимуществено. Обичайно разпоредбата, касаеща освобождаването от легализация се съдържа в чл. 23 от договорите за правна помощ. Правилото е, че изчерпателно изброените в договора официални документи, съставени на територията на една от договарящите държави, се освобождават от легализация или други аналогични формалности, когато трябва да се представят на територията на другата държава.

Не на последно място, редица документи, като упълномощителни сделки и договори, при които се изисква нотариално удостоверение на подписа на издателите им, за да се избегнат формалностите по легализиране, могат да бъдат издавани от български дипломатически и консулски представителства на Република България, в рамките на техните правомощия. Разбира се, в случая, става дума за по-ограничен кръг от документи, които могат да са предмет на тази процедура. От друга страна същата, наред с тази, съдържаща се в договорите за правна помощ, на практика предвижда най-облекчения ред за използване в България на документи, издадени в чужбина.

Барииери за прескачане

Въпреки усилията на законодателя да създаде облекчени процедури, които да стимулират гражданския оборот и да създават по-малко пречки пред българския бизнес, що се касае до отношенията с международен елемент и издаваните във връзка с тях публични документи, в действителност се наблюдават някои практики, които по една или друга причина се отклоняват от тези процедури. Това на свой ред създава известна несигурност и неяснота

в търговските отношения и някои трудности пред търговците.

Така например все по-често, в нотариални производства, част от представените от страните писмени доказателства представляват издадени в чужбина публични документи (пълномощни, удостоверения за актуално правно състояние на чуждестранни юридически лица, извлечение от гужествени книжа, издадени от компетентния орган, водещ регистъра на гужествата в съответната държава и т.н.), същите са надлежно снабдени с Apostille или са изготвени съобразно подписан договор за правна помощ и са придружени с превод на български език. Въпреки това, обичайна практика е да се изисква допълнителна заверка на подписа на преводача, извършил превода, от Консулски отдел на Министерство на външните работи на Република България, съгласно Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа или т.нар. "легализиран превод".

Противоречия

Такава практика обаче противоречи както на Хагската конвенция и на договорите за правна помощ, така и на вътрешното законодателство, по няколко причини. На първо място, посочените международни договори, по които Република България е страна, са насочени именно към избягване на допълнителни и дори ненужни формалности, каквато на практика е заверката на подписа на преводача. На следващо място, съгласно разпоредбата на чл. 185 от Гражданския процесуален кодекс, документи на чужд език се придружават от точен превод на български език, заверен от страната. Изискването за "легализиран превод", дори да се съдържа като правило в правилника за легализациите, не следва да се прилага, тъй като е налице друго такова в нормативен акт от по-висок ранг, в конкретния случай Гражданския процесуален кодекс, което съгласно чл. 15 от Закона за нормативните актове се прилага преимуществено. На трето място, за конкретния пример, заверката от Консулски отдел не дава никаква допълнителна сигурност в оборота, тъй като по същество тя съдържа изявление, че подписалият преводач има сключен договор с Министерство на външните работи, но последното не носи отговорност за верността на превода. Изложеното е типичен пример за неуместно и ненужно увеличаване на формалностите и разноските в нотариалното производство.

Подобна ситуация е налице и в административното производство, развиващо се по реда на

Закона за търговския регистър. Като постоянна практика на длъжностните лица по регистрацията напоследък се налага изискването всички официални документи на чужд език да бъдат представяни с "легализиран превод", въпреки че разпоредбата на чл. 18, ал. 2 от Закона за търговския регистър сочи, че документите се представят заедно със заверен превод на български език, без обаче да се съдържа изискване за допълнителна заверка. На практика, с въвеждане на това изискване се "дописва" законът или най-малко цитираната разпоредба неприемливо се тълкува стеснително и се създават допълнителни бюрократични пречки за търговците при вписване на обстоятелства в Търговския регистър

Бюрократия

Има случаи, в които се наблюдава поредица от "откази" на служители на гържавната администрация при прилагане на действащото законодателство, във връзка с избягване на формалностите по легализиране. Така например, съгласно подписан Договор за взаимна правна помощ по граждански дела между Република България и Кралство Испания, в коментирания вече по-горе чл. 23, се съдържа изричен текст за освобождаване на изброените категории официални документи от легализация. Въпреки това, в охранително производство (нотариално или регистърно) страната, която представя документ на език, придружен със заверен от нея превод, бива задължена да представи този документ с "легализиран превод".

Добросъвестният търговец тръгва да изпълни указанията на решаващия орган и представя документа в Консулски отдел на МВнР. От там обаче, отказват да заверят подписа на преводача, тъй като документът не бил снабден с Apostille. Неофициално обясняват, че поради зачестили случаи на представяне в Кралство Испания на фалшиви официални документи, изготвени в България, испанските компетентни органи отказват да ги приемат без легализиране и при условията на т.нар взаимност, българските органи процедурат по същия начин. Ето как, при изрична уредба в полза на търговеца, същият не може, в два поредни случая, да използва напълно валиден и надлежно изготвен документ, поради "съпротивата" на администрацията. Пред алтернативата да се впусне в обжалване на постановен официален отказ, което може да отнеме дълго време, търговците предпочитат да се придържат и съобразяват с тази макар и неправилна практика.

По правилата на действащото законодателство друг нередък случай, който поражда дискусии и

спорове, е изискването самото удостоверение Apostille, с което е снабден документ, изготвен в чужбина, да бъде преведено на български език, а дори и с т.нар. "легализиран превод". Безспорно всички документи, когато се представят пред български държавен или общински орган, в рамките на провеждано пред тях производство, следва да бъдат на български език. Въпреки това, посоченото изискване, както всяко друго правило, не бива да бъде абсолютизирано. Основният аргумент в тази посока е, че в Хагската конвенция се съдържа унифициран образец на удостоверението Apostille, който се използва от всички държави, страни по конвенцията, без изключение. В този смисъл, съдържанието на удостоверението във всички случаи е еднакво и не представлява трудност за неговите адресати (държавната и общинска администрация) да разберат съдържанието се в него информация. Ето защо, авторите на настоящата статия, с оглед постигане на целите на Конвенцията, застъпват становището, че такъв превод не е необходим и не следва да се изисква.

Описаните по-горе практически проблеми са срещани не само в отношенията на търговците с държавната администрация, но и в тези с частни физически и юридически лица. Типичен пример за това са отношенията с търговските банки. Поради нарасналия брой документни престъпления - представяне на неистински пълномощни, дружествени документи, документи за самоличност и т.н., масово явление е търговските банки да въвеждат редица допълнителни изисквания, под формата на вътрешни правила, във връзка с представянето на документи на чужд език, по повод на предоставяне на различните банкови услуги. В тези случаи, това зависи от политиката на съответната банка към нейните клиенти и от съображения за целесъобразност, но не подлежи на контрол за законосъобразност. Въпреки това, като резултат от такива изисквания, за търговците възникват значителни непредвидени трудности, както и допълнителни разходи.

Действително голяма част от разгледаните ситуации се явяват като реакция и опит за противодействие на злоупотребата с официални документи. Въпреки това, следва да се спазва и правилно прилага действащото законодателство, в това число и сключените международни договори, по които Република България е страна и да се потърсят други по-ефективни механизми за справяне със съществуващите проблеми. Това в най-голяма степен се отнася за гържавната администрация, която с действията си следва да дава пример за точно правоприлагане и спазване на законите. Това би следвало да бъде приоритет и за частните лица, в отношенията им с търговците. Всички действия в тази посока оказват пряко влияние на авторитета и имиджа на Република България пред нейните чуждестранни партньори и инвеститори.